

Исраъ валь-Мифраж

Ражаб айны 27-ине чыгъагъан гече бизин Пайхаммарыбызны ﷺ муъжизаты: кёкге чыгъыву – Аль-Исраъ валь-Мифраж болду. Ражаб айны 27-нде ораза тутмагъа яхшы санала.

Шо гече Каабаны кырында юхлап турагъан Пайхаммарны ﷺ: «Тур, юхлайгъан адам!» – деген тавуш уятды. Гёзлерин ачгъанда Пайхаммар ﷺ алдында алтын ва жавгъар булан безендирилген акъ опуракълар гийген Жабрайыл ва Микайыл малайиклени гёре. Оланы кырында атгъа ошайгъан, тек къанатлары бар тамаша гъайван да бола. Шо Буракъ болгъан. Пайхаммар ﷺ Буракъны устюне минип, шо мюглетде темиркъазыкъ бойгъа чыгып гете (аль-Исраъ). Олар токътай ва Жабрайыл малайик Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ намаз къылмагъа буvara, ондан сонг ол огъар: «Бу ерлер – Мадина», – дей, гёчежек (гъижра этежек) ерлер экенин де билдире. Башгъа токътавну олар Тур (Синай) деген тавда эте, онда Муса пайхаммар (алайгъи салам) булан Аллагъ сёйлей болгъан. Мунда да Пайхаммар ﷺ намаз къылып, Иса пайхаммар (алайгъи салам) тувгъан Бейт Лахам (Вифлеем) шагъаргъа чыгъа. Мунда да Пайхаммарыбыз ﷺ Аллагъгъа макътав эте. Сонг Иерусалим шагъаргъа чыгъа. Мунда Байт-уль-Мукъаддас деген межитде Аллагъны Элчиси ﷺ бары да пайхаммарлар булан ёлугъа: Ибрагъим, Муса, Иса (алайгъи салам) ва озге пайхаммарлар булан имам болуп жамият намаз къыла. Межитден чыкыгъанда, ол тамаша нюр булан шавла береген кёкден тюшюрюл-

ген канзини гёре ва шогъар аягъын басгъандокъ шо мюглетде кёкlege чыгып гете (аль-Мифраж). Мугъаммат Пайхаммар ﷺ башлап етти кёкlege гётериле, сонг яратылгъанлардан бирев де етмеген оърлюкге чыгъа. Аль-Исраъ валь-Мифраж – Яратгъаныбыз янгъыз бизин Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ этген айрыча абурлукъ болгъан. Мифражда Пайхаммар ﷺ адамны гъакъылы етип болмасдай, кёп-кёп муъжизатлар гёрген.

Пайхаммар ﷺ кёкдеги Каабаны, женнетни, жагъаннемни, Аршны, Курсну ва хыйлы озгелени гёре. Гъар кёкде ол озюне салам береген пайхаммарланы гёре, сонг пердевсюз Аллагъ булан сёйлеген. Бу тамаша гече Яратгъаныбыз бусурманлагъа гъар гюнюк беш намазны да борч этген. Кёкден тюшгенде Пайхаммар ﷺ Буракъны устюне минип, шо мюглетде юхлап тургъан ерине къайта.

Номерде:

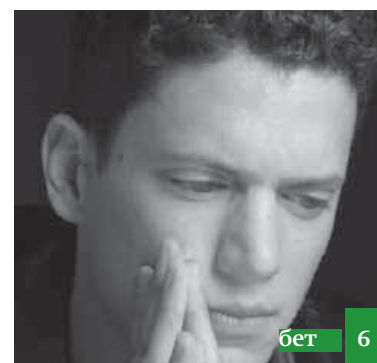
бет 3

Врач, сен билемисен?

бет 4

Кызны суалларына алимни жаваплары

бет 6

Бир затгъа ичингбушсун...

Шагъбан айны оърлюгю

Пайхаммар ﷺ булай айтгъан: «Шагъбан айны башгъа айланы алдындагъы оърлюгю башгъа пайхаммарланы алдындагъы мени оърлюгюмню артыгъы йимик».

Биз билегеник йимик, Мугъаммат Пайхаммар ﷺ бары да пайхаммарланы лап яхшысы болгъандан къайры, ону учун Алам да, ону ичиндеги затлар да яралгъан. Гъали буса, шагъбан айны озге айланы алдындагъы артыкылыкны гъакъында ойлашып къарагъыз. Бу айда этилеген бары да яхшы ишлер 700 керенге арта ва кёкlege бир пуршавсуз гётериле. Пайхаммар ﷺ айтгъан кюйде, шагъбан айны аты «ташаба» деген сёзден баш ала, шо – «яйылмакъ» демек бола:

бу айда яхшылыкъ яйыла. Бу айда этилмеге айрыча яхшы иш – ораза тутуу. Шо саялы Аллагъны Элчиси ﷺ бу айны узагъында ораза тута болгъан. Бир гезик Асамат бин Зайд Пайхаммаргъа ﷺ шагъбан айда неге ол булай къасткъылагъанны гъакъында сорагъанда, булай жавап алгъан: «Ражаб ва рамазан айланы ортасында ерлешген бу айгъа адамлар гъайсыз янаша. Бу айда этилген бары да ишлер Аллагъгъа гётериле. Шо ишлерим гётерилегенде мен ораза тутагъан гъалымда болагъанымны сюер эдим». Аявлу къардашлар ва къызардашлар, гергиден де шолай болма да бола: бу сыйлы уъч ай башланагъанда, адамлар уллу иштагъ булан ораза тутмагъа, яхшы ишлер этмеге башлай.

Амма гюнден гюн шо иштагъ осаллаша туруп, айны ахырына битип да къала... Гъадисде айтылагъан кюйде, шагъбан айда адамлар гъайсыз бола. Шо саялы бу айда Аллагъны ёлундагъы гъаракатда айрыча къасткъылма тарыкъ бола. Сав ай ораза тутмагъа болмайгъанлар айны башындагъы уъч гюн, ортасындагъы уъч гюн (13, 14 ва 15-нчи гюндерде) ва артдагъы уъч гюн ораза тутсун. 15-нчи гюнде тутулгъан ораза айрыча къыйматлы. Гъадисде булай айтгъла: «Шагъбан айны башында, ортасында ва ахырында уъчер гюн ораза тутгъан гишиге Яратгъаныбыз етмиш пайхаммарны шабагъат язажакъ ва ону даражасы етмиш йыл ибадат этген къулуни йимик артдырылажакъ. Шо йыл

оълсе, ол шагъит болуп оълежек». Биринчи ва ахырынчы хамисгюнлер де ораза тутмагъа яхшы санала. Гъадисде булай айтгъла: «Шагъбан айда биринчи ва ахырынчы хамисгюнлеринде ораза тутгъан гишини Яратгъаныбыз Аллагъ женнетге гийирежек болгъан». Башгъа гъадисде булай айтгъла: «Шагъбан ай от-ялындан къоруй. Мени булан ёлукъма сюегенлер бу айда уъч гюн сама ораза тутсун». Бу айда болгъан чакъы кёп булай салават салмагъа яхшы: «Аллагъума салли аля Мугъаммадин ва аля али Мугъаммадин ва саллим».

Бараат гече
Шагъбан айда лап сыйлы гечелени бириси – Бараат

гече – бар: 15-нден 16-сына чыгъагъан гече (башгъа далилlege гёре, 14-ден 15-не чыгъагъан гече). Бараат деген сёзню маънасы «къошулмагъанлыкъ», «толу айрылыкъ»: демек, бу гече яман ишлери булангъы адамланы женнетден айыра, яхшы ишлери булангъыламы жагъаннемден айыра. Абу Гъурайра етишдирген гъадисде булай айтгъла: «Шагъбан айны ортасындагъы гече мени яныма Жабрайыл малайик гелип: «Гъей Мугъаммат ﷺ! Кёкге къара!» – деди. Мен огъар: «Бу не гечедир?» – деп сорадым.

» 6

Ругъани идараны канонический бёлюгюню межитлени имамларына чакъырыву

Дагъыстанны бусурман ругъани идарасыны канонический бёлюгю шагъарларда ва юртларда жума намаз кылынагъан межитлени имамларына чакъырыв эте.

Жума намаздан сонг охулагъан Къуръанны суралары яда дуа учун болгъан шабагъатны къутъармас учун, булай билдирив этебиз:

Жума межитлени бары да имамларына жума намазны кылыгъандокъ шу дуаланы жума намазны кылып битгендокъ охума яхшы. Жума намаздан сонг тюш намаз да кылынагъан межитлерде буса, тюш намазны шо сураланы ва дуаланы охугъан сонг

кылымагъа тарыкъ.

Неге десе, Анас (Аллагъ огъар рази болсун) етишдирген гьадисде булай айтыла: «Жума намаздан сонг, аягъын еринден тербетгенче етишер керен «аль-Фатигъа», «аль-Игъяс», «аль-Фалаякъ», «ан-Нас» сураланы охугъан гишиге гюнагълары гечилежек ва Аллагъа да, Ону Элчисине ﷺ инангъанлар бар чакъы шонча керен шабагъат да берилежек» Айша (Аллагъ огъар рази болсун) етишдирген бу гьадисни башгъа къайдасында айтылагъан кюйде, шо сураланы охугъан гишини Аллагъу таала телеген жумагюн болгъунча сакъалажакъ.

Йеменде уллу теракт болгъан

Йеменни тахшагъары Санда асгерчилени парады гьазирленгенде бомба атылып, 100 адам олюп, 300 яралана. Оьлгенлер ва яралангъанлар – бары да асгерчилер. Шагъарны азарханалары яралангъанлардан толгъан, олагъа кёмек этиле.

Террорчу ишни этген адам да асгер опуракъгъа гийинген болгъан. Ол солдатланы ортасына гирип, президент къаланы кырыгъында бомбаны атылта. Шо вакътиде парад оьтгерилгенче алдын гьазирликлер юрле болгъан. Мунда 22-нчи майда Йемен бирлешген агъвалатгъа байлавлу болуп гъар йыл асгер парад оьтгериле.

Бомба атылгъан ерге ювукъда болгъан пачалыкъны амалыкъ (оборона) министри Мугъаммад Насир Агъматгъа зарал болмагъан. Амма Йеменни алдагъы президентини ювукъ къардашы Али Абдулла Салигъны къысматы белгисиз. Ол атылтыв болгъан ердеги асгер бёлюкню башчысы болгъан. Гъалиги замангъа бу вагъшилики бойнуна алгъан къурумлар арагъа чыкъмагъан. 2012-нчи йылны февраль айында ерли президентликни Абд Раббо Мансур Хади кютеген заманны ичинде Йеменде бу лап да уллу террорчу иш.

Къыргъызстанда гъижалны гъюрмети арта

Ер юзюню бары да дегенлей пачалыкъларында динни юрютмейген агълюлерден Ислам динге къайтагъанлар, къатынгишилер гъижал юрютмеге башлайгъанлар гюн сайын кёп болуп барагъанына Аллагъа макътав болсун. Бу кепдеги гъалны Къыргъызстанда да гёрмеге бола, ондагъы тиш-тайпалар Шариат талап этеген кюйге гёре гийинмеге къайтмагъа башлагъан. Инсанлар ругъ яшавуну гъакъында ойлаша, гъакъыкътны излей, натижада гъаракат этип, ой къуруп динге гелмеге башлай.

Мисал учун, 39 йыллыкъ Салтанат Къыргъызстанны тахшагъары Бишкекде атеистлени агълюсюнде тувгъан, мунда оьсген, гъижал юрютегени де 10 йыл бола.

«Мен Ислам динге хыйлы излевлер этген сонг гелдим, – дей ол. – Оьзюм булан ишлейген бусурманлагъа къарап, олагъа гъюрмет этип, арап тилге уйренмеге де, Ислам динни гъакъында билмеге де, Къуръан охумагъа уйренмеге де сюйдюм. Мени учун гъижал – янгъыз опуракъ тюгюл, шо мени Аллагъны алдындагъы шагъатым, мени ёлум, динимни белгиси». Арт заманларда Къыргъызстан янгы межитлер булан безене, межитлер буса бусурманланы кёллюгю булан безене ва бусурман опуракъны да, гъалал малны да агъамиятлыгъы гюн сайын арта.

Францияны Гьукуматында уьч бусурман министр ишлежек

Францияны янгы президенти Франсуа Олланд Гьукуматыны янгы министрлерини сиягъын ачыкъ этген, оланы арасында уьч бусурман гиши де бар. Ислам динни Наджат Валло-Белькасем, Ямина Бенгиги ва Кадер Ариф юроте. Мароккода тувгъан Наджат Валло-Белькасем къатынгишилени ишлерине къарайгъан министр этилип белгиленген. Гъали болгъунча Францияны Гьукуматында булай министерлик болмагъан. Гьукуматда ишлейген экинчи бусур-

ман министр де къатынгиши, Ямина Бенгиги, пачалыкъдан тышдагъы французланы ишлерине къаражакъ. Ол оьз заманында Темиркъазыкъ Африкадан гелген къатынгишилени масъалаларыны гъакъында документальный кинолар чыгъарып, белгили болгъан. Уьчюнчю министр Кадер Асеф вегеранланы ишлерине къарайгъан министрликни башын тутгъан. Ол израил сиясатны танкъыт этивю булан белгили болгъан.

Алимлени ва гъафизлени бютюрроссия конкурсу

Май айны ахырларында Хасавюрт шагъардагъы Сайидбег Дайитовну атын юрютеген Ислам университетде жагъил алимлени ва гъафизлени арасында 10-нчу бютюрроссия конкурс оьтгерилди. Конкурс «Киргу» деген тюкенни къургъан Сайидбег Дайитовну эделигине багъышлангъан болгъан. Артдагъы он йылны узагъында май айны вакътисинде Хасавюрт шагъаргъа билим тергемеге Россияны ер-еринден ислам охув ожакъларда охуйгъан муталимлер жыйыла. Шатлы агъвалатларда ювукъ ва йыракъ улкелерден гелген къонакълар ортакъчылыкъ этди. Муталимлеге берилген савгъатланы «Киргу» деген компания онгаргъан.

Бу ажайып конкурсну онгаргъанланы мурады – ислам илмулардан яхшы билими бар жагъил адамланы белгилемек ва гележекде де охувгъа талпыныв болсун учун, оланы шабагъатламакъ. Билим тергев намаз, хифз ва дин илмулар деген бёлюклерде оьтгериле болгъан.

Адатлангъан гъалгъа гёре, конкурсда янгъыз Россиядагъы охув ожакъларда охуйгъан муталимлер ортакъчылыкъ этмеге бола. Олар охуйгъан охув ожакъларда Ислам динден дарс берилмеге тарыкъ. Гъар номинацияда бир охув ожакъдан беш муталимден артыкъ охувчу ортакъчылыкъ этмеге болмай. Ярышларда алдынкыны алып болгъанлагъа «Киргу» деген компания белгиленген савгъатланы янгъыз комиссияны гьукмусуна гёре берилмеге бола. Шо гьукмугъа комиссияны ортакъчылары ва ону председатели къол салмагъа гереклер. Ислам илмулар деген бёлюкде биринчи ер алгъангъа бу йыл «Фольксваген» деген машин берилген, хифз номинацияда уьст болгъангъа – 3 минг доллар, намаз деген бёлюкде – 1 минг ярым доллар. Экинчи, уьчюнчю ва гъатта шо ерлеге ювукъ болгъанлагъа да савгъатлар берилмей къалмай.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынгъан

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению
Духовного управления
мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Асхабали МУРЗАЕВ

Главный редактор
Патимат ГАМЗАТОВА

Редактор
Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Дизайн, вёрстка
Лейла ГУСЕЙНОВА

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ
Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.

Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Индекс 51325
При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____
Сдано в печать 31 мая 2012 г.
в 20:00.

Тираж 2.800 экз.
Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала,
ул. Аскерханова 13а.
Тел.: (8722) 51-85-22.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;
www.assalam.ru

Врач, сен билемисен?

Сизин арагъыздан ким буса да бирев озъюню ишин камиллешдирип кюте буса, гертиден де, шону Къудратны Еси Аллагъ суюе.

Макъаланы автору:
Ансар Рамазанов

Медикни касбусу – лап яхшы ва абурлу касбуланы бириси. Озю медицина – о илму, инсаниятга Аллагъ берген савгъат. О – бизин савлугъу-бузну сакълайган илму. Эгер бизин савлугъу болмаса, эгер къаркъарабызны савлугъу болмаса, тюз гъакъыл да ва тюз рутъ да болмас. Къаркъара, биз билеген кюйде, – о Къудратны Еси Аллагъга тынглаву болувда муъминни аслу байлыгы, савлугъу булангъы къаркъара да – Аллагъга ювукъ болувну байлыгы. Шогъар гёре Ислам дин медицинаны уйренивню Аллагъга яравлу иш гъисаплай.

Ислам динни алимлери, медиклери китапларында муъмин медиклер кютме тюшеген о-бу эдеплер бар, оланы арасында парзлар да, суннетлер де бар. Оланы гъакъында биз де билме герекбиз, неге тююл, буссагъатгы вакътиде яхшы билеген, Аллагъдан къоркъуву булангъы врачлагъа бакъган якъда уллу гъажатлыкны биз башдан гечиребиз. Врач ону иши саният ва сатыв-алыв тююлню англама герек, шо Аллагъга сужда кылыыв, огъар Къудратны Еси савгъат этген оър даража. Авруйган адамга кёмек гёрсетмек – шо бусурманланы сыйлы борчларыны бириси, шо борчну да кимден де артыкъ врач кютюп бола. Расулуллагъ гъадисде булай айта: «Ким бу дюньяда муъмин адамны къайсы буса да бир авурлугъун, аврувун, не буса да бир кыйынылыгъын энгиллешдирсе, Къыямат гюн Аллагъ да огъар энгиллик берир».

Кёбюсю гезиклерде адамлар врачны устюне авруп геле, врач олагъа кёмек эте, энгиллик болдура, аврувундан азат эте, демек, врач адамланы авурлукуларыны энгиллешдирегенлерден бириси. Биз бу адамлар Къудратны Еси Аллагъга инанаган, таза юреклик, аманат не экенни англайган врачлар учун ёл гёрсетивчулер болуп токътар деп умут этебиз. Адамлагъа гъакъ юрекден кёмек этеген, гъакъ юрекден таза ишлейген врачлар наслуваны эсинде сакъланажакъ.

Къудратлы Аллагъга инаныв ва аркъа таяв

Ол бары да аврувланы ярата ва олардан сав этивню дарманларын да Ол бере. Сав этивню биринчи къайдалары пайхаммарлагъа сыр чечивде йиберила. Шолар адамланы сав этивге кюрчю сала, шондан сонг инсанлар сынавлар, илму янгылыклар ва ш.б. затланы гючю булан медицинаны оьсдюрге башлай. Шо олай илму Аллагъдан гелген илму болуп токътай деген затны гъакъында айта, шо иш булан машгъул болув да Аллагъга яравлу иш гъисаплана. Пайхаммарны гъадисинде булай айтыла: «Къудратны Еси Аллагъ озюне дарман гёрсетмейли, бир аврувну да бермеген; шо гъакъда билегенлер биле, билмейгенлер билмей». Врач о озюне аврувлар себеп излеп гелеген дарман экенин билме герек. Ол аврувлагъа язаган дарманлар да шо аврувну

сав этмек учун янгыз Къудратны Еси Аллагъ йибереген эм.

Гъар врачны борчу – тазалыгъын ва уялагъанлыгъын сакълав

Шолай демек, аврувну тергейгенде айрокъда ол эргиши буса, гъажатлыкны дазуларын сакълама герек. Гъажатлык ёкъ буса, эргишини аврат ерлерине къарамакъ гери урула. Тиш-тайпагъа къарама болагъан къатын-гиши врач бола туруп, огъар эргиши врачны къарамагъа ихтияры ёкъ. Лап чарасызлык бар буса, башгъа иш. Пайхаммарны девюрюнде Бадр ва Ухуд бойларда дав юрюлегенде шолай

гъал болган: бир-бир тиштайпалар эргишилени яраларын бакъган, сув гелтирген неге десе, дагъы амал болмаган. Эгер тиштайпа эргиши врачгы бара буса, ондан къайры башгъалары да ёкъ буса, о тиштайпа булан бирге ону ювукъ адамларындан магърам болма герек, неге десе, Ислам дин булан эргишиге къатынгиши булан янгыз болмакъ гери урула. Шо гъатта эдеп тююл, къайсы врачны да борчу, шо гъакъда ол билме герек. Пайхаммар булай айтган: «Гертиден де, шу шагъарда, шу ай, шу гюн къадагъа этилегенде йшмик, сизге ят байлык, намус да къадагъа этиле». Яни, адамланы намусуна ва менлигине врач аяп янашма герек.

Расулуллагъ башгъа гишиге ваъза эте туруп, ону уялчанлыкыгъа чакъыраган адамны гёрген. О гишини ишин Пайхаммар анив гёрген ва булай айтган: «Къой, ол шону этсин, ол тюз айта, къой, ол адамны уялчанлыкыгъа чакъырсын, гъакъ герти кюйде уялчанлык янгыз яхшы хыяллагъа гелтире». Врач да уялчанлы, аявлап янашывлу болма герек, шо эдепни сакълама да борчлу.

Аллагъга инанаган эргиши врач къатынгиши аврувлар булан машгъул болма герекмей эгер шо жамиятта ону орнун тутма болагъан къатынгиши врач бар буса. Бугюн къатынгиши аврувлары булангъы тиштайпалагъа къарамакъ гъарам гъисаплана, неге тююл, шо ишни

кютме болагъан кёп санавда тиштайпа врачлар бар. Къадагъа этилеген затгъа изну бериле, эгер къувунлу гъал тувулунуп, бек гъажатлык бар буса. Шону да врач токъташдырма герек. Эгер шоллай гъажатлык ёкъ буса, ол токъташдырылган низамны бузма герекмей.

Яхшы юрекли исбайы кылык

Бу кылыкларда гъар адам, айрокъда врач учун яхшылык бар. Ол аврувгъа бакъган якъда рагъмулу болма, йымышакъ – йылы янашма, анив сёз булан ону рагъат этме, гъалыны гъакъында лайыкылы кюйде сорама герек. Аврувгъа янашывуна озюн оър тутма, бай-ярлы деп айырма гъеч ярамай:

этилеген ингредиентлери булангъы дарманланы язма ону ихтияры ёкъ, неге десе Расулуллагъ булай айтган: «Гертиден де, Къудратны Еси мени уьметиме аврувун гери урулагъан затлар булан сав этмекни буюрмагъан». Тек шондан тайышыв болма бола. Янгыз пациентни кютгъармакъ учун дагъы ёл ёкъ буса, гери урулагъан затны кюллама изну бериле.

Озюню касбусунда, байлык топламакъ учун тююл, Аллагъны разилигин къазанывгъа къаст этив

Врач Аллагъны эсге алагъан, Къуръан охуйган, намаз кылагъан адамга ошай, неге десе врачлык – о Къудратны Есине сужда этив. Врачны гъакъ юрекден негети, Аллагъны разилигин алыгъа байлаву негети болма герек. Буссагъатгы вакътиде бир-бир врачланы аслу мурады бир – байлык, иш гюнню ахырында къазангъанын уьуне элтмек. Эгер врач Къудратны Есини разилигин алмакъны къастын этсе, ону мадарлыгы да болур.

Охув-уйренив, озюню касбу билимлерин камиллешдирив

Гъар врач озюню билимлерин артдырма, камиллешдирме къаст этме герек. Эгер врач озюню билимсизлигинден аврувгъа нечакъы зарал гелтире буса, шо заралны оьлчевюнде Къудратны Еси Аллагъны алдында жавап бережек. Эгер ону билимсизлигинден аврув оьлсе, ол Къудратны Есини алдында адам оьлтюрювчю болажакъ ва Ону алдында адам оьлтюрювчю гъисапда жавап бережек. Пайхаммарны асгъабаларыны бири си яраланган болган. Расулуллагъ эки врачны чакъырып: «Мединаны къайсыгъыз кёп билесиз?» – деп сораган. Оланы бириси: «Медицинада ниъматлык бармы дагъы?» – дей. Олар медицина Ислам динден чыкыгъанны билмей болган. Шо заман Расулуллагъ: «Аврувну береген ону сав да эте», – деген. «Мединаны мен яхшы билем», – деген врачланы бириси. Шо заман Расулуллагъ озюню асгъабасын шо илмуу яхшы билегенине инанган. Расулуллагъ врачланы немкъорайлыгыны гъакъында булан айтган: «Ким шону нечик этме герекни билмей туруп, сав эте буса, замин болажакъ». Замин – о башгъа биревню оьлтюрген яда сакъат этген адам.

Янгыз озюню иши булан машгъул болув

Сен врач бусанг, шо касбунг булан машгъул бол, шону булан бирге, шо илмугъа байлаву билимингни де артдыр. Башгъа тармакларда да уьстюнлю кюйде ишлейген бизнесде де чалышаган врачлар бар. Шолай врачгъа къарап тураган аврувлар да бар тура, ол сатыв-алыв дыгъар байлай буса, ону аврувлары да, врачны медицина билимлери де зарал гёре. Расулуллагъ булай айтган: «Сизин арагъыздан ким буса да бирев озюню ишин камиллешген даражада кюте буса, гертиден де, олайны Къудратны Еси Аллагъ кёп суюе». Бары да ишлерибизни гъакъ юрекден кютме бизге Аллагъ насип этсин!

КЪЫЗНЫ СУАЛЛАРЫНА АЛИМНИ ЖАВАПЛАРЫ

Бир вилайетда пачаны бир кызы болгъан. Ол кыз атасына: «Мени бир нече суалларым бар. Шолагъа тюз жавап берген алимге тюгюл эсе эрге бармажакъман», – деп айтгъан. «Тюз жавап бермегенлерини башларын гестирежекмен», – деп де къошгъан. Шо хабарны эшитип, яхшы охугъан нече-нече алимлер, гъакимлер геле. Тек жавап берип болмай. Кызы да жавап бермегенлени башларын гестирте. Бу хабар Туркистан вилайетге да етише. Онда яшайгъан Абдулгъалим деген бир итти гъакъыллы, пагъмулу алим де бу кызыны суалларына жавап бермеге геле. Кызы, ол гелгенни эшитип, Абдулгъалимни озюню анына чакъыртып:

– Не учун гелдинг? – дей. О алим де: – Сени суалларынга жаваплар бермеге гелдим, – дей.

Кызы: – Сен йимик нечелер гелип, жавап берип болмай башларын гесдирдим. Сен де шолар йимик болурсан, – дей.

Алим: – Къачан ойлсек де, ойлмеге чарабыз ёкъ, – дей.

Кызы соравларын башлай: – Къайдан гелесен?

Алим: – Аталаны аркъасындан, аналаны кърсагъындан.

Кызы: – Къайда барсан?

Алим: – Ахыратгъа бараман.

Кызы: – Аллагъутаала Ер юзюнде аввал къайсы табунну яратгъан?

Алим: – Жинлени яратгъан.

Кызы: – Бир къыйын суалым бар, жавап бермеге болмассан, гъеч болгъунча мурадынгдан къайт, – дей.

Алим: – Сен – бир чиракъсан, мен – бир гёбелекмен. Сени талап эте туруп ойлсем де тамаша болмас.

Кызы: – Аллагъутаала инг алдын нени яратгъан?

Алим: – Кап булан нунну яратгъан.

Кызы: – Кап булан нун не эте?

Алим: – Кумпаякун эте.

Кызы: – Жутлардан аввал къайсы жутну яратгъан?

Алим: – Таблитни де, жаблитни де яратып, бир-бирине эр-къатын этген. Бирини къуйругъу йыланники, бирини къуйругъу буса, айпелекни йимик болгъан.

Кызы: – Шайтанны ата-анасы кимдир?

Алим: Таблит-жаблитдир.

Кызы: – Кёкден тюшген, амма ерге тиймеген къайсы намаздыр?

Алим: – Жаназа намаз.

Кызы: – Озюню башы да ёкъ, жаны да ёкъ дюньяда от ашайгъан, сув ичеген недир?

Алим: – Муса ﷺ пайхамарны аса таягы.

Кызы: – Кёкден нече китап тюшген?

Алим: – 104 китап тюшген.

Кызы: – Нечеси машгъл болгъан?

Алим: – Дёртевю машгъл болгъан: Таврат – Мусагъа, Инжил – Исагъа, Забур – Давутгъа, Къуръан – Магъаматгъа ﷺ.

Кызы: – Атасы ёкъ тура, дюньягъа нече зат гелген?

Алим: – Беш зат гелген: Адам – бир, Гъава – эки, Исмайыл учун къурбан болуп гелген кюзу – уьч, элчи пайхамарны ташдан чыкъгъан тюеси – дёрт, Мусаны аса таягы – беш.

Кызы: – Ерни де, Кёкню де арасында намаз къылгъан кимдир?

Алим: – Сулейман ﷺ пайхамар.

Кызы: – Озю къыркъ яшында, сакъалы къара, уланы 120 яшында, сакъалы

акъ болгъан кимдир?

Алим: – Ол Узайру пайхамардыр ﷺ. Аллагъу таала, ону къыркъ яшында бир авлакъда жанын алып, 80 йылдан сонг тирилген.

Кызы: – Биринден бири айрылмайгъан эки къуш недир?

Алим: – Гече ва гюндюздюр.

Кызы: – Озюнгню юваш тутмакъны, тебен гёрмекни неден уйрендинг?

Алим: – Тюеден уйрендим. О, бир эшекни къуйругъуна байласа да, арты булан юрюй.

Кызы: – Уьч зат уьч затсыз гъеч бола – шолар недердир?

Алим: – Адилликдир.

Кызы: – Атасындан уланы гючлю, о недир?

Алим: – Шо темирдир, оьзю ташдан бола, амма ташдан гючлю.

Кызы: – Дюньяды ортасы не ердидир?

Алим: – Дюньяны ортасы Кааба.

Кызы: – Адамны гъакъылы кёп болгъан сайын, неси аз бола?

Алим: – Сёзю аз бола.

Кызы: – Душманны бары да гылласы битгенде, ол не ете?

Алим: – Дослукъ гёрсете.

Кызы: – Пайхаммарлар нечедир?

Алим: – Юз йигирма дёрт минг.

Алим: – Беш пайхаммар падишагъ болгъан: Юсуф, Давут, Сулайман, Зулкъарнай, Мугъамат.

Кызы: – Нече пайхаммар савдур?

Алим: – Дёрт пайхамар савдур: Идрис да, Иса да дёртючю кёкде малайиклер булан ибадат эте, Хизри къуруда, сувсап болгъанлагъа сув бере, Ильяс сувда балагъ болгъанланы къутгъара.

Кызы: – Инг яхшы иш недир?

Алим: – Илмулу болмакъ.

Кызы: – Дюнья деп негер айталар?

Алим: – Ахыратгъа пайда этмейген гъар не затгъа айтыла.

Алим: – Гёкчек суратлы гишини гъакъылы болмаса, гъечдир, алим гишини амалы болмаса, гъечдир, бай гишини чомартлыгъы болмаса да гъечдир. Кызы: – Пайхаммарыбыз ﷺ нече йыл яшады?

Алим: – 63 йыл.

Кызы: – Огъар нече йылында пайхамарлыкъ берилди?

Алим: – Къыркъ йылында берилди.

Кызы: – Женнетлер нечедир?

Алим: – Сегиздир.

Кызы: – Атларын айтма боламысан?

Алим: – Дарусалам, Дарул къарар, Дал жалал, Жаннатул нагъим, Жаннатул фирдаус, Жаннатул маъвай, Жаннатул адини, Жаннатул агъла.

Кызы: – Жагъанемлер нечедир?

Алим: – Эттидир.

Кызы: – Атларын айт.

Алим: – Гъавуя, Гъудам, Сакъар, Сагъыр, Лалай, Хажим, Жагъаннем.

Кызы: – Миналыкъ гишиде болагъан нече хасият бар?

Алим: – Уьч хасият бар: ялган сёйлемек, аманатгъа хыянат болмакъ, ваъзагъа хилап болмакъ.

Кызы: – Инг уллу билим недир?

Алим: – Озюню айыбын оьзю билмекдир.

Кызы: – Жандан сыйлы зат недир?

Алим: – Дини бар гишиге – дин, дини ёкъгъа – акъча.

Кызы: – Озюню якъгъанда, гишини гюйдореген къайсы отдур?

Алим: – Гюнчулюкдюр.

Кызы: – Бузулмайгъан бина недир?

Кызы: – Оланы арасында нечесы элчи пайхаммардыр?

Алим: – Уьч юз он уьчю.

Кызы: – Элчи пайхаммар деп кимге айтыла?

Алим: – Озюне кёкден китап тюшгенге айтыла.

Кызы: – Пайхаммарлардан нечеси сыйлыдыр?

Алим: – Йигирма беш сыйлыдыр: Адам, Идрис, Нугъ, Худ, Салигъ, Лут, Ибрагъим, Исмайыл, Исгъакъ, Якъуб, Юсуф, Шуайб, Аюб, Зулькифли, Муса, Гъарун, Давуд, Сулайман, Ильяс, Аль-Яса, Юнус, Закаръа, Яхья, Иса, Мугъамат.

Кызы: – Буланы да арасында къайсылары артыкъ сыйлыдыр?

Алим: – Алгъау артыкъ сыйлыдыр: Адам, Нух, Ибрагъим, Муса, Иса, Мугъамат.

Кызы: – Супулукъ къайсы пайхаммардан къалгъан?

Алим: – Мугъамат пайхаммардан къалгъан.

Кызы: – Талаплы къайсы эди?

Алим: – Исмайыл эди.

Кызы: – Сабур къайсы эди?

Алим: – Якъуб эди.

Кызы: – Дюньяны ташламакъ къайсындан къалгъан?

Алим: – Исадан къалгъан.

Кызы: – Пакъырлыкъ къайсындан къалгъан?

Алим: – Ягъиядан къалгъан.

Кызы: – Нече пайхаммар падишагъ болгъан?

Кызы: – Аллагъу тааланы разилиги неден гъасил бола?

Алим: – Ата-ананы разилиги булан бола.

Кызы: – Инг яман иш недир?

Алим: – Халкъдан зат умут этмекдир.

Кызы: – Инг марипатлы гиши кимдир?

Алим: – Озюню оьзгелерден кем гереген гишидир.

Кызы: – Аллагъу тааланы ибадатына юрегин бакъдырагъан не затдыр?

Алим: – Оьлюню эсгермекдир.

Кызы: – Дюньяды нечик турмагъа герек?

Алим: – Гече бир ерге туруп, эрген чыгып гетеген ёлавчу йимик турмагъа герекдир.

Кызы: – Инсан нече ерге таныла?

Алим: – Уьч ерге таныла: сапарда, сатыв-алывда, хоншулукъа.

Кызы: – Яман авлет негер ошай?

Алим: – Артыкъ бармакъгъа ошай: гессе, авурта, гесмесе, эрши бола.

Кызы: – Къурдашыкъ не булан арта?

Алим: – Къурдашыны айыбын яшырмакъ булан арта.

Кызы: – Понагъны дарманы недир?

Алим: – Товба этмекдир.

Кызы: – Сапаргъа чыкъса да къыйынлыкъ, тарлыкъ гёрмейген нече гишидир?

Алим: – Уьч гишидир: анив юзлю гиши – бир, саниятчы гиши – эки, алим гиши – уьч.

Кызы: – Къуръандан къайсы сура алдын тюшдю?

Алим: – «Икъраъ» сура.

Кызыны суалларына алимини жаваплары

4 « Кызы: – Малайиклер эркеми, тишими?
Алим: – Оларда эркеклик, тишилик ёкъ.
Кызы: – Денгизде балыккыны ичинде кыыркы гюн ибадат этген кыайсы пайхаммардыр?
Алим: – Юнус пайхаммар.
Кызы: – Халкы озыонден кыачаган кыайсы рагьматдыр?
Алим: – Янгур.
Кызы: – Халкы сюеген кыайсы питнедир?
Алим: – Мал да, авлет де.
Кызы: – Он эки бутагы бар, гьар бутагында отуз япырагы бар, гьар япырагында эки бети – бири акъ, бири кыара. Кыайсы терекдир?
Алим: – О йылдыр, гьар йылда 12 ай бола, гьар айда 3 гече, гюн бола, акъ гюн, кыара гечедир.
Кызы: – Дюнъяда ачылык недир?
Алим: – Пакьырлыкъ.
Кызы: – Дюнъяда гючлю недир?
Алим: – Байлыкъ.
Кызы: – Дюнъяны генлиги не булан бола?
Алим: – Падишагьланы адиллиги, алимини илмусу, байланы сахаваты, пакьырланы дуасы булан бола.
Кызы: – Дюнъяда имаратлы ер кепмю, харап ер кепмю?
Алим: – Харап ер кеп, бары да имаратлар харап болажакъ.
Кызы: – Нече гыайван адамдан айланган?
Алим: – 14 гыайван айланган: тавшан халккыны арасында шайтанлыкъ этеген бир гиши эди. Пое, пайхаммардан кыачып, юнню арасында яшынган гиши эди. Аюв бану исраиллени арасында гьарамлыкъ этип юрьюген гиши эди. Маймун Иса пайхаммаргъа ﷺ инанмаган гиши эди. Донгуз гьарам ашайган гиши эди. Тюлко уручу гиши эди. Мьяма макорчу кыатын эди. Чагъан олюню гебинин алагъан гиши эди. Кыачыр сатыв этегенде артыкъ алып, сатаганда кем береген гиши эди. Такъалыбакъ алагъанда артыкъ оылчеп, берегенде кем оылчейген гиши эди. Тотугъуш озыню чархын халкыгъа гьрсетеген бир кыатын гиши эди. Чычкъан кеп сэйлейген гиши эди. Ёргъанат халккыны айыбын айтаган гиши эди. Пил гьакьылсыз бир бай гиши эди.
Кызы: – Илму сыйлымы, мал сыйлымы?
Алим: – Илму сыйлы. Илму ессине дос, мал – душман. Илму урланмай, мал урлана. Илму берген сайын арта, мал – кемий.
Кызы: – Етти зат етти затдал тоймай – олар нелердир?
Алим: – Гьез кыарамакъдан, кыатынгишилер эргишиден, ер янгурдан, от агъачдан, алим илмудан, бай малдан, адам яшамакъдан тоймай.
Кызы: – Гьар не ерге барса да, халкы озыон сюеген гиши кимдир?
Алим: – Эдепли гишидир.
Кызы: – Докьтурлар дарман тапмайган аврув недир?
Алим: – Авлиялыкъдыр.
Кызы: – Савлукъдан яхшы зат недир?
Алим: – Гишини аты яхшыгъа чыкмакъдыр.
Кызы: – Инг гьакьыллы гиши кимдир?
Алим: – Кеп билип, аз сэйлейген гишидир.
Кызы: – Докьтургъа гьажатлы болмай турмакъ учун не этме герек?

Алим: – Аз ашама, аз юхлама.
Кызы: – Ибадат нече тюрлю бола?
Алим: – Уч тюрлю бола: юрек булан, авзу булан, санлары булан.
Кызы: – Ахыры аччы болагъан татли зат недир?
Алим: – Яшлыкъ.
Кызы: – Ахыры шатлы болагъан аччы зат недир?
Алим: – Сабурлукъ.
Кызы: – Эки затгъа етишдиреген эки зат недир?
Алим: – Сабурлукъ муратгъа етишдире, баргъа рази болуп турмакъ байлыкъгъа етишдире.
Кызы: – Кыайтарып болмайган уч зат недир?
Алим: – Айтылган сёз, атылган окъ, гетген оймюр.
Кызы: – Адам пайхаммар ﷺ женнетде будайдан нече бюртюкню ашаган?
Алим: – Эки бюртюкню ашаган.
Кызы: – О заман будай бюртюкню уллулугъу не кьадарда эди?
Алим: – Иымыргъаны кьадарында эди.
Кызы: – Жан не ерден гире, не ерден чыгъа?
Алим: – Елкесинден гире, авзундан чыгъа.
Кызы: – Пакьырлыкъ гелтиреген затлар нечедир?
Алим: – Он экидир: ялган ант этмек, чархы нас гьалда ашамакъ, гьар зат булан тишлерин тазаламакъ, ашны увакьларын ерге текмек, кьолун жувмай ашамакъ, ата-ананы атларын айтмакъ, дагьарат етген ерде намазгъа жувунмакъ, шалбарын эретуруп гиймек, чыраккыны уфюрюп сёндюрмек, этеги булан бетин сибирмек, илмуну хор тутмакъ.
Кызы: – Кыатынланы бир нече тарбиялары бар. Олар нелердир?
Алим: – Атгъа ошайганлары – ваъдасын битдирмейлер, бёрюге ошайганлары – аманатгъа кыянат болалар, итге ошайганлары – бары затгъа рази болуп, огьар таман деп турмайлар, маймунгъа ошайганлары – гьар гишиге бир багып, бир кюлер, эшекге ошайганлары – сёзге кьулакъ асмайганлары, шайтангъа ошайганлары – хоншуланы урушдуралар.
Кызы: – Женнет кимлеге гьашыкъдыр?
Алим: – Ораза тутаганлагъа да, тарыкъсыз сёзден тилин сакълайганлагъа да, Кьурьан охуйганлагъа да, ачлагъа аш берегенлеге де, яшлыкъда товба этгенлеге де, эртен намазгъа тез турганлагъа да, озыне болган яхшылыккыны озыгелеге суйгенлеге де гьашыкъ.
Кызы: – Уч зат айтып, уч затны сораган кимдир?
Алим: – Муса ﷺ бир гюн Аллагъу таалагъа: «Гьей Аллагъым, савлукъ бердинг, сыркъавлукъ бермеген бусанг не бола эди?», – дей. Аллагъу таала: «О заман гьеч ким мени эсгермес эди», – деген. Муса: «Тирилик бердинг, олюню бермеген бусанг, не бола эди?» – дей. Аллагъутаала: «Гьеч ким мени танымас эди», – дей. Муса: «Женнетни яратдынг, жагъанемни яратмасанг не бола эди?» – дей. Аллагъутаала: «Гьеч ким Менден кьоркъмас эди» – дей.
Кызы: – Азы кеп болагъан уч зат недир?
Алим: – Гишиге яхшылыкъ этмек, зувап болагъан иш этмек, пакьыр гиши.
Кызы: – Кьурдашылыкъ этмек хаталы болагъан эки зат недир?

Алим: – Кыатынгиши – бир, падишагъ – эки.
Кызы: – Кьуллукъ этмеге айып гьрмейген эки гиши кимлердир?
Алим: – Бири – улан-кызылар, ата-анасына кьуллукъ этмекни айып гьрмеслер, бири – уй есидир, кьонакыгъа кьуллукъ этмекни айып гьрмес.
Кызы: – Нече затдан сакъланма герек?
Алим: – Уч затдан: денгиз – бир, арслан – эки, падишагъ – уч.
Кызы: – Эсли гиши кимдир?
Алим: – Олюню кеп эсгерген гишидир.
Кызы: – Адамгъа нече зат эсгиклик гелтире?
Алим: – Уч зат гелтире: чакьырмаган ерге бармакъ – бир; ялган айтмакъ – эки; кызыганч гишиден зат алмакъ – уч.
Кызы: – Адам пайхаммар ﷺ женнетден чыкыганда, Ер юзюнде не вилайтгъа тюше?
Алим: – Гьинд вилайтгъа тюше.
Кызы: – Гьава не ерге тюше?
Алим: – Арап ярыматавгъа.
Кызы: – Ер юзюнде булар, не ерде ёлугъуп гьрешелер?
Алим: – Арапа тавда гьрешелер.
Кызы: – Адам пайхаммар ﷺ женнетден ерге тюшгенде, опурагы не эди?
Алим: – Женнетни япыракьларындан уч япыракъ эди.
Кызы: – Аллагъу таала дюнъяны яратмагъа не гюн башлады?
Алим: – Кыатынгиш башлады.
Кызы: – Зувапны, гюнагъны язаган малайиклер адамны не еринде тура?
Алим: – Эки де яврун кыалагъыны арасында тура.
Кызы: – Оланы кыаламы недир?
Алим: – Адамны тили.
Кызы: – Оланы шакъысы недир?
Алим: – Адамны тюкюрюгю.
Кызы: – Оланы язаган такътасы недир?
Алим: – Адамны юреги.
Кызы: – Кыыяматгюн инг кеп гьасирет болагъанлар кимлердир?
Алим: – Мал жыйып ашамаган, илму билип, амал этмегенлер.
Кызы: – Гюнагъдан сакъланмайган алим гиши негер ошай?
Алим: – Панар тутган сокьургъа ошай.
Кызы: – Уч затсыз даимге кьалмайган уч де зат нелердир?
Алим: – Мал савдюгерликсиз, илму башсыз, мюлк адилликсиз даимге кьалмас.
Кызы: – Гьакьылсыз гишиге не тийишли?
Алим: – Сэйлемей турмакъ тийишли.
Кызы: – Дюнъяда инг кыыйын затлар нечедир?
Алим: – Учдю: харипликде сыркъав болмакъ – бир; эки дос бир-биринден айырылмакъ – эки, билимсиз гиши булан ёлдаш болмакъ – уч.
Кызы: – Адамлар суймейген эки гиши кимлердир?
Алим: – Бириси кызыганч гиши, бириси зулмучу гиши.
Кызы: – Адамны юрегин хош, юзюн ачыкъ этеген недир?
Алим: – Яхшы авлетдир.
Кызы: – Шекерден татли недир?
Алим: – Кьурдашлар бир мажлисте олтурмакъдыр.
Кызы: – Амалсыз алим негер ошай?
Алим: – Емишсиз терекге ошай.
Кызы: – Илмусуз супу негер ошай?
Алим: – Кыапсуз абзаргъа ошай.

Кызы: – Гьар кимни тишлери туршу затгъа кыамай, татли булан кыамайган кимдир?
Алим: – Ол гьакимдир – кьадидир, урушбат берсенг, тишлери кыамар.
Кызы: – Дюнъяда олюп тирилген нече пайхаммар бар?
Алим: – Уч: Юнус, Гьузайру, Жаржис.
Кызы: – Малайиклени инг сыйлылары нечедир?
Алим: – Дёртдю: Жабрайыл, Микайыл, Исрапил, Азрайыл.
Кызы: – Аллагъу таала дюнъяны нече гюнден яратган?
Алим: – Алты гюнден яратган.
Кызы: – Аллагъу таала озыо суйген буса, дюнъяны гьез юмуп, гьез ачгынча яратып бола туруп, алты гюн кьалмакылыгы не учундур?
Алим: – Халкыгъа алгъасамай, сабурлукъ булан иш этмекни уйретмек учун.
Кызы: – Гьакьылсыз гишини несинден таныйсан?
Алим: – Сёзюню кеплюгюнден таныйман.
Кызы: – Аллагъу тааланы ягъында пакьырлыккына сабурлукъ этип тураган ярлы гишини де, тийишли ерде чомартлыккыны юрютеген, нийматгъа шюкюрлюк этеген бай гишини де кыайсы яхшыдыр?
Алим: – Бай гиши яхшыдыр.
Кызы: – Ахыры имансыз болуп ольмекге йиберген затлар нечедир?
Алим: – Учдю: имангъа шюкюр эте турмаккыны кьоймакъ – бир, имансыз ольмекден кьоркъмай кьапул турмакъ – эки, халкыгъа зулму этмек – уч.
Кызы: – Исрапил малайик сюрюн чалмакъ нече керен бола?
Алим: – Уч керен бола: Кыыяматгюн ювукъ болганда, аввал халккыны кьоркъутмакъ учун – бир, халккыны жанын алмакъ учун чалмакъ эки, Кыыяматгюн халккыны жанларын алмакъ учун чалмакъ – уч.
Кызы: – Малайиклер не затдан яратылган?
Алим: – Нюрден яратылган.
Кызы: – Жинлер неден яратылган?
Алим: – Отдан яратылган.
Кызы: – Адамны яхшы досу, яман душманы недир?
Алим: – Мал булан авлетлер.
Кызы: – Адамлар озыонден кыачаган, амма кьутулмайган недир?
Алим: – Шо оймюдюр.
Кызы: – Дюнъя негер ошай?
Алим: – Гече гьрген тюше ошай.
Кызы: – Намаз да, ораза да, гьажгъа бармакъ да, секет да тайдырмайган гюнагъны не зат тайдыра?
Алим: – Уягъу учун касбу этмекде болагъан кыайгыны тайдыра.
Кызы: – Женнетдеги гьюри кызыланы гебин гьагы недир?
Алим: – Межитни сибирмек.
Кызы: – Кыыяматгюн низам терезени яхшылыккы ягъына салынаган затланы инг авур гелегени недир?
Алим: – Гишини кыылыгы яхшы болмакъ.
Кызы: – Гьали энни, баракалла сени устазлыккынгъа, – деп эретуруп, кызы озыо олтурган тахны улангъа бере. Шосагъат алимлени де, гьажилени де жыйып, шариятны ёлу булан гебин де кыыйдырып, шо Абдулгъалимге кыатын бола. Пачаны кызы, озыо суйгенге барып, ярлы уланы бай этип, яшап кьалганлар.

Шагъбан айны оьрлюгю

1 « Ол: «Бу гече Аллагъ рагъму-лукъну уьч юз къапун ача ва динден тайышгъан, гюллейгенлерден, тил этегенлерден, ёкъну айтагъанлардан, эсиртеген ичги ичегенлерден, къардашлыкъ аралыкъланы уьзегенлерден, ата-анасына тынгламайгъанлардан, зиналыкъ юртегенлерден, оьктемлерден ва питне ягъанлардан оьзгелени гюнагъларын гече. Шолар шону кьоймай туруп ва товба этмей туруп, гертиден Аллагъ олардан гечмес».

Бир гезик Иса пайхаммар ﷺ тавну кьырыиндан оьгюп барагъанда уллу акъ ташны гёре. Тамаша болуп, ол яхшы тергев берип, ону айланп чыгъа. Бу мюглетде огъар Аллагъдан вагъю гелип: «Мундан да бек ажайып ишни гёрмеге сюерми эдинг?» – деп сорала. Иса Пайхаммар ﷺ рази экенин билдиргендокъ шо заман тав ярыла. Ону ичинде юзюм борланы кьырыинда ерлешген къолунда яшыл асатаягъы булангъы адам болгъан. Ол Иса пайхаммаргъа ﷺ къарап: «Бу мени рызкъым», – деген. Сонг Иса пайхаммар ﷺ огъар: «Яратгъаныбызгъа мунда ибадат этегенинг нечакъы заман бола?» – деп сорай. Ол 400 йыл болагъанны билдирген. Бек

гъайран болуп, Иса пайхаммар ﷺ: «Гъей Аллагъ, Сен бу къулдан артыкъ яхшы бир затны да яратмагъансандыр», – дей. Огъар Есибиз Аллагъ булай жавап бере: «Ону дёрт юз йыллыкъ ибадатындан эсе, шагъбан айны ортасындагъы гече Мугъамат Пайхаммарны ﷺ уьмметиндеги Мени къулум кьылгъан эки ракаатлы намаз артыкъ». Олайлыкъны эшитген-

де, Иса пайхаммар ﷺ: «Гъай аман, мен де Мугъамат Пайхаммарны ﷺ уьмметинден болмасам хайыр ёкъ эди!» – деген. Шо саялы бу гече Яратгъаныбыз Аллагъны эсге алып, ибадат этип йиберсе яхшы. Бараат гече уьч керен «Ясин» деген сураны охуй: бир керен – оьмюрюм узатмакъ негет булан, экинчи керен – балагълардан ва яманлыкълардан

сакъланмакъ негет булан, уьчюнчю керен – берекетни артдырмакъ негет булан. Гъар гезик «Ясин» сураны охугъан сонг хас дуаны да охуй. Гъюрметли къардашлар ва кьызардашлар! Шагъбан ай бизге Яратгъаныбыз булан Оьзюне ювукъ болмакъ учун, гюнагълардан чайылмакъгъа себеп учун йиберилген. Аллагъдан къоркъуп, этилмеге герекни этип, гюнагъ ишлерден сакъланып, шагъбан айны оьр этгенни, Есибиз гюнагълардан гече ва сав йылны узагъында балагълардан да, аврувлардан да сакълай. Биз де шону билмеге герекбиз! Къудратлы Аллагъ бу айда яхшы ишлени артдырагъаны йимик, шо кюйде этилген яман ишлени де артдыра. Бу айгъа гъюрмет этгенлени оьр этгени йимик, Аллагъу таала шагъбангъа гъайсыз янашгъанланы да тебен эте. Шо саялы Аллагъны ва Ону Элчисини ﷺ чакъырыуна жавап бермей кьоймакъ, Ону савгъатын алмай кьоймакъ – Яратгъанны разилигин къазанмакъ учун къасткъылагъан бусурман гиши учун ярайгъан иш тюгюл. Берген ниьматларына разилик билдирегенлерден болмакъ ва Огъар таби болгъанлардан болмагъа Аллагъ бизге насип этсин. Амин!

Бир затгъа ичингбушсун...

Ичибушув, талчыгъыв – бусурман адамны яшавуна таъсир этеген затланы бириси.

Макъаланы автору:
Гъажимурат Омаргъажиев

Ислам дин бусурманланы янгыз ахыратгъа бакъгъан якъда ичибушма герек деп чакъыра – шо оьзю учун ичибушма тюшеген лап агъамиятлы зат. Шогъар байлавлу болуп Расуллагъ ﷺ муна шулай айтгъан: «Ким оьзюню бары да авараларын янгыз бир затны айланасында этсе, шо заман ону бары да дюньялыкъ талчыгъывларын Къудратны Еси чечежек. Инсан оьзюню башына ала-саладан къобагъан четимликлени уста кюйде енгме уьйренсе, ону яшав ёлунда шоллай четимликлер болмажакъ. Бу яшавда инсанни бары да умутларыны ортасында буса ону юрегини ва гъакъылыны илгъамы токътама герек» (Ибн Мажжагъ). Бугюн адамланы гъайы башгъа-башгъа затлагъа бакъдырылгъан, аслу гъалда оланы дюньялыкъ ишлеге, дюньяны Аллагъутаала гёрсетеген исбайлыкъларына ичибуша. Къуръанда булай айтыла (маънасы): «Инсанлар учун сююв къатынгишилер, уланлар, топлангъан алтын ва гюмюш, бек арив атлар, тувар-мал, ашлыкъ тарлавлар гелтиреген леззет булан гёзел этилген. Дюньялыкъ яшавну заманлыкъ леззетлери шоллай, тек Аллагъны къайтып геливню

яхшы ери бар» («аль-Имран» сура, 14-нчю аят). Къачан буса да ахыры-арты болажакъ затлар адамланы ичинбушдура. Шогъар гёре башы да ёкъ, арты да ёкъ затлагъа ес болмакъны гъайын этме тюше. Шо ёрукълу гъажатсыз гъай этивлерден нечик арчылма

герек? Бизин Пайхаммарыбыз ﷺ юреклени ярагъан дюньялыкъ гъай этивлерден нечик арчылма герекни ёлларын гёрсетген. 1.Аллагъны ﷻ кёп эсге алмакъ. Аллагъгъа кёп тилеклер этмек, айрокъда Расуллагъны ﷺ ялбарывун охумакъ. Ибн Масуд билдиреген кюйде,

оьзюню ичибушагъан заманда Пайхаммар ﷺ шу дуаны охуй болгъан: «Гъей Аллагъ, гертиден де, мен – Сени къулунгман ва Сени къулунгну уланыман ва Сени къаравашынгны уланыман. Мен Сагъа бойсынаман, Сени гьукмуларынг мени учун парз, мени учун Сен чыгъаргъан дуванынг буса адилли. Сен Оьзюнге Оьзюнг такъгъан уьч де ат булан тилеймен Къуръанны мени юрегимни язбашы, мени ругъумну ярыгъы этмекни ва мени ичибушувну токътамакъны тилеймен». Кимни юрегинде гъар тюрлю ичибушувлар бар болса, гъакъ юрекден Аллагъны ﷻ гъакъында ойлашып ва охуйгъан дуасыны маънасына тюшюнюп охусун – шо тилек ичибушувну шатлыкъ булан орнун тутар. Олай да: «Гъей Аллагъ, мен гъакъ юрекден Сен мени эринчекликден, къартаймакъдан, осаллыкъдан, кьызгъанчлыкъдан, къартлыкъны кьоркъунчлугъундан, Тажжалны питнесинден ва къабур азапдан сакъламакъны тилеймен», – деген ялбарывну да охума ярай. 2. Пайхаммаргъа ﷺ кёп салават салмакъ. Салават салыв да кыйгъы-дертни, пашманлыкъны, ичибушувну арек тебере. Салават салагъанлагъа Аллагъ ﷻ кёмек эте ва эки де дюньяда ону талчыкъларын тайдыра. Убай бин Кааб айтагъан кюйде, бир гезик ол Пайхаммаргъа ﷺ ёлугъуп: «Гъей

Расуллагъ ﷺ! Мен сагъа кёп салават саламан. Мен шону нече керен этме герекмен?» – деп сорагъан. – Нечакъы сюе бусанг, – деп, Пайхаммар ﷺ жавап берген. – Эгер мен шогъар оьзюню дуаларымны дёртден бир пайын багъышласам тюз болурму? – Нечакъы сюе бусанг, шончакъы заманынгны багъышла, шону учун нечакъы кёп заманынгны багъышласанг, сени учун шончакъы яхшы болажакъ. – Шоллай болгъанда, оьзюню дуаларымны заманымны яртсын багъышлажакъман. – Нечакъы сюе бусанг, шончакъы заманынгны багъышла, нечакъы кёп заманынгны багъышласанг, сени учун шонча яхшы болажакъ. Убай бин Кааб дагъы да: – Шоллай буса, оьзюню дуаларымны уьчден эки пайын багъышласам таман болажакъмы? – деп сорагъан. – Нечакъы сюе бусанг, шончакъы салават сал, тек санавун артдырсанг, дагъы да яхшы болажакъ... – Буса мен оьзюню дуа учунгъу бары да заманымны сагъа салават салывгъа багъышлажакъман, – деген. Расуллагъ ﷺ жавап гъисапда булай айтгъан: – Шоллай болгъанда сени бары да кыйынлыкъларынгда сагъа Аллагъ кёмек этежек ва бары да гюнагъларынгда гечежек (Тирмизи етишдирген). Бизге Аллагъ кёмек этсин! Амин.

Ал — гъайъатул исламийят

Абусупиян Акаев

(Башы алдагы номерде)

Сонг Аллагу Таала къызыл якъутдан бир чыракълыкъ яратды. Шиша йимик ичинден тыши де, тышинден¹ ичи гёрюне эди. Сонг Мугъаммад саллаллагу алайгы ва салламны нюрюн, дюнъада болажакъ суратын да яратып, намаз къыла турагъан йимик болгъан гъалда, шол чыракълыкъны ичинде тургузду. Сонг бар да халкъны арвагъларына гелип: «Пайгъамбарыгъызны гёрюгюз!» – деп буюрду. Бар да жанлар жыйылып гелип къарадылар. Башын гёргенлер – дюнъада падишагъ болдулар. Мангалайын гёргенлер – адилли гъакимлер болдулар. Къашын гёргенлер – накъышчылар болдулар. Энглерин гёргенлер – гъакъыллы гишилер болдулар. Къулакъларын гёргенлер – ваъзачы болдулар. Гёзлерин гёргенлер – оъзлени айиплерин² биллип напсын³ таныгъанлар болдулар. Бурнун гёргенлер – дарманчылар да, ийисли сувланы сатагъанлар да болдулар. Эрнин гёргенлер – вазирлер болдулар. Авзун гёргенлер – ораза тутагъанлар болдулар. Тишин гёргенлер – гёкчек юзлю болдулар. Тилин гёргенлер – падишагъланы арасында элчилер болдулар. Тамагъын гёргенлер – будунлар болдулар. Сакальын гёргенлер – гъазаватчылар⁴ болдулар. Бойнуну узунлугъун гёргенлер – севдюгерчи болдулар. Онг билегин гёргенлер – къылыч тутагъан, сюнгу⁵ тутагъан болдулар. Сол билегин гёргенлер – жагъиллер болдулар. Онг къолуну аясын гёргенлер – чомарт болдулар. Сол къолуну аясын гёргенлер – кызыгъанч болдулар. Онг къолуну бармакъларын гёргенлер – жазувчу⁶ болдулар. Сол къолуну бармакъларын гёргенлер – темирчи болдулар. Кёкюрегин гёргенлер – алим болдулар. Аркъасын гёргенлер – шариатдан чыкъмайгъанлар болдулар. Къурсагъын гёргенлер – Аллагу Таала бергенге рази болуп токътайгъанлар болдулар. Тизлерин гёргенлер – сужда кёп этеген болдулар. Аякъларын гёргенлер – авчу⁷ болдулар. Гёлеттисин⁸ гёргенлер – йырчы-къомузчу болдулар. Аны гъеч ерин гёрмегенлер – дюнъада бусурман динден оъзге динде болдулар. Оуктемлик этип, къарамагъанлар – пиръавн⁹ йимик, Аллагълыкъны дав этегенлер¹⁰ болдулар. Танбигь¹¹. Хабар китапларда язылгъан гъа гёре, Аллагу Таала инсанланы бизин пайгъамбар саллаллагу алайгы ва салламны «МУГЪАММАД» деген атыны суратында яратды. Адамны башы – «мим»-ге ошай. Къоллары – «гъа»-гъа ошай. Къурсагъы да – экинчиси «мим»-ге ошай. Аякълары – «дал»-гъа ошай¹². Гъар гюн беш керен къылмагъа борч этген намазны да бизин пайгъамбарны «АГЪМАД» деген атына ошатды: Алгъам охумагъа эретурмакъ – «алиф»-ге ошай. Рукугъа бармакъ¹³ – «гъа»-гъа ошай. Сужда – «мим»-ге ошай. Агтагъийятгъа олтурмакъ – «дал»-гъа ошай. Бу суратда яратылгъан инсанланы Аллагу Таала жагъаннемде къоймас. Жагъаннемде къалагъан мюшрикленни суратын – донгузну суратына айландырып деп айтыла.

Адам алайгы ссаламны яратмакъны баяны

Ай дин къардаш! Аллагу Таала Ер юзюн бош къоймас учун, инг аввал

тавлагъа да, тюзлеге де тари битдрип, Ер юзю тариден толгъанда, къудраты булан бир тавус къуш яратып, дюнъа толгъан тарини огъар рызкъу¹⁴ этип берди. Ол къуш, нечесе минг йыллар ичинде ол тарини ашап, Ер юзюндеги терен къоллардан онг къол толгъан тари къалгъанда, къоркъуп, гюнде он бюртюк ашай эди. Бир къол тари къалгъанда буса, гъар гюн бир бюртюк ашай башлады. Амма тари не къадар кёп эди буса да, ахыр бир гюн битип, ол къушну ажалы¹⁵ етишти. Ол къушдан сонг, Аллагу Таала Ер юзюнде тютюнсюз, иренксиз¹⁶, исилксиз болгъан отдан жинлени атасын яратып, Мариж деп ат къойду. Сонг жинлени анасын яратып, атына Марижа деди. Олардан тувгъан жинлер нечесе юз минг къабилла¹⁷ болуп, Иблис малъуьн да олардан эди. Жинлени аслусу адам суратда болса да, кёп назик затдан яратылмакъ саялы, суйген суратгъа гирип болалар. Бара-бара оланы наслусу кёп болуп, Ер юзюне тарлыкъ этдилер. Шол заман Иблисни, авлетлери булан бирче, биринчи кёкге чыгъарып, анда Аллагу Таала къуллукъ эте болдулар. Ертеги жинлер аввал Аллагу Таала гъа таза къуллукъ этип юрюсе де, етти минг йылдан сонг пасат болмагъа башлап, къан тёкмакъ йимик нече тюрлю гюнагълагъа мингенде, Аллагу Таала гъар йыл олагъа оъзлерден¹⁸ бир пайгъамбар йибере эди. Олар Гъакъкъа¹⁹ къарап, пайгъамбарлагъа табиъ²⁰ болмай, он эки минг йылны ичинде юз йигирма пайгъамбарны ольтюрдюлер. Сонг Аллагу Таала, Иблисни, авлетлери булан Ер юзюне тюрлююп, Ертеги жинлени бир ерге жыйгъан сонг, кёкден бир от тюрлююп, барысын да бирче яндырды. Иблисни авлетлерине де: «Денгизлени сув етмей къалгъан атавларында туругъуз!» – деп буюрду. Иблис оъзю Аллагу Таала бек муттиъ болмакъ саялы, аны Аллагу Таала еттинчи кёкге чыгъарды. Женнетге де гийирди. Ер юзюне де бош къоймай, бир нече кёкден бир табун малайиклени тюрлююп, ол малайиклер Ер юзюнде бир минг йыл Аллагу Таала къуллукъ этдилер. Сонг, жинлени атасы яратылгъандан берли йигирма минг йыл тамам болуп, Аллагу Таала Адам алайгы ссаламны яратмагъа суйгенде, аввал: «Ер юзюне Мен сенден бир тюрлю махлукъ яратаман. Олардан Магъа муттиъ болагъанлары да болур, асси болагъанлары да болур. Муттиъ болгъанларына женнет берирмен, асси болгъанларын жагъаннемге гийирирмен», – деп билдирди. Сонг Джабраил малайикни чакъырып: «Ер юзюндеги гъар вилайятдан топуракъ алып гелтир», – деп буюрду. Джабраил топуракъ алмагъа деп Ерге тюрлююп, Ер Джабраилге: «Аллагъны гьюрметни учун, менден алма!» – деди. Джабраил алмай къайтгъанда, Аллагу Таала Микаилни йиберди. Ол да аны йимик къайтып гелди. Сонг Исрапилни йиберди. Ол да бош гелди. Сонг Азраилни йиберди. Ер огъар да «къой!» деп тилегенде: «Мен сени тилегинге къараман, Аллагу Тааланы буйругъун этермен», – деп, Аллагу Тааланы буйругъуна гёре, гъар тюрлю ерден топуракъ алып гелди. Ол заман Аллагу Таала огъар: «Сен

Ерге рагъму этмей топуракъны алдың, мундан яратылгъан инсанланы жанларын да сен алырсан», – деди. Сонг Аллагу Таала Джабраилге буюруп, ол топуракъланы къошуп къыркъ гюн ийлетди. Сонг Аллагу Таала Оъзюню къудрат къолу булан Вади-Нуъман деген ерде ол балчыкъдан атив суратда атабыз Адам алайгы ссаламны суратландырды. Сонг огъар жан салмакъ учун Аллагу Таала къудраты булан аны башына таба уфюрдю. Ол заман жан аны бурнундан гирип, мийисинде эки юз йыл айланды. Андан сонг жан аввал гёзлерине, сонг къулакъларына, сонг бурнуна тюрлююп. Шол заман бир керен чюшгюрлюп²¹, «Ал-гъамдуллилагъ!²²» деди. Огъар къаршы²³ малайиклер: «Яргъамукаллагъ!»²⁴ деп айтмагъа билмей, Аллагу Таала Оъзю айтды. Аны учун, чюшгюрлен гишиге къаршы: «Яргъамукаллагъ!» деп айтмакъ герек болду. Жан Адамны кёкюрегине етишгенде, юрюмеге суйдю. Къараса, юрюмеге имкансыз – белден төмен²⁵ янында жаны ёкъ, къуру балчыкъ. Аллагу Таала Къуръанда: «Инсан бек алгъасай» деп айтмагъы – Адам алайгы ссаламны бу иши учундур. Адам пайгъамбарны жаны къурсагъына гелгенде ач болуп, аш тиледи. Женнеттен аш да, кёп атив опуракъ да гелип, авраты да яшырылгъан сонг, жан аякъларына ерли барды. Шол заман Магъаммад пайгъамбар алайгы ссаламны нюрюн гелтирип, Адамны мангалайына салды. Аны булан огъар дагы да артыкъ арювлюк²⁶гелгенде, Аллагу Таала бар да малайиклеге: «Адамгъа баш энкейтмакъ²⁷ булан сужда этип сыйлагъыз!» – деп буюрду. Олар бар да сужда этдидер. Иблис малъуьн: «Андан мен артыкъман. Мени отдан яратдың, аны – балчыкъдан», – деп, сужда этмедиди. Ол саялы Аллагу Таала аны женнетден тайдырып, огъар лаънат²⁸ этди. Амма аны тилевюне гёре, огъар Къыяматгюнге ерли гъалак этмей²⁹, мюгълет де берди. Бу себепден, гъали Иблис дюнъада оъзюню табуну булан бирче, адамланы гъар еринден ичине гирип, тамурларыны ичинде къан йимик гезеген гъалда, адашдырмагъа талап этелер³⁰. Амма гъеч гишини гюч булан асси этмейлер. Ибадатны – аччы, гъарам затланы – татли гёрсептип, васвас³¹ гелтирелер. Къуръанда да баргъа гёре, Ер юзюнде пасатлыкъ салмакъ саялы жинлени гъалак этген сонг, Аллагу Таала малайиклеге: «Ер юзюнде бирдагы махлукъ яратмагъа суюмен» деп айтгъан эди. Олар да: «Ер юзюнде пасатлыкъ салагъан, къан тегеген дагы да махлукъ яратамусан дагы?!» – деп, аны сёгюп, оъзлени макътап сёйлеген эдилер. Аллагу Таала ол заман олагъа къаршы: «Мен сиз билмейгенни билемен», – деди. Сонг, Адамны яратгъанда, огъар бар да затланы атларын билдирип, аввал малайиклерден сорады. Олар: «Биз билмейбиз», – дедилер. Сонг Адамдан сорап, ол билгенде, аны оъзлерден артыкъ болмагъына мюкюр болдулар. Иблис малъуьн, Ер юзюндеги жинлер гъалак болгъан³² сонг, Аллагу Таала анда бирдагы махлукъ яратажагъын эшитгенде, оъзю-оъзюне: «Аллагу Таала башгъа бир халкъ³³ яратып, Ер юзюне олагъа берсе, мен де асеримни жыйып, олар булан дав этип, Ер юзюн-

деги жинлени къувалагъан йимик оланы да къуваларман», – деди.

- 1 Тыши де (диалект формада) – тышы да, тыш яны да. Тышинден – тышиндан, тыш янындан.
- 2 Айиплерин – айыпларын.
- 3 Напс (нафс) – иштагъ, шавкъ, гъаваслыкъ, төбен гъислеге гъасиретлик.
- 4 Гъазаватчы – къазаватчы, динни устыюнлюгюн якълап дав этеген адам.
- 5 Сюнгу – жыда, узун къурухну меселиндеги, бир яныны учу итти дав сапут.
- 6 Язувчу – язивчу, атив хат булан язив этип бажарагъан адам, каллиграф.
- 7 Авчу – гъавчу, гъав (ахот) булан машгъул адам.
- 8 Гёлетти – гёлетки, сюлдюр.
- 9 Пиръавн (Фиръавн) – пиравун.
- 10 «Мен Аллагъман» деп эришегенлер.
- 11 Танбигь – англатыв, баянлыкъ, хас кюйде эсерив; айрыча гёрсептив.
- 12 Мугъаммад деген ат арапча язылагъанда, м, гъ, д деген тутукъ авазланы гёрсегенде арап алифбадагы мим, гъа, дал деген гъарлар къоллана. Бу гъарпланы арапча язагъандагы гёрюнюшлери мунда санланы (башны, къолланы, къурсакъны ва аякъланы) уст гёрюнюшлерине ошашдырылып язылгъан. Шо меселде – Агъмад деген атны язылышы да – адамны намаз къылагъандагы гъаракат гёрюнюшлерине ошашдырыла.
- 13 Энкейтмакъ, намаз къылагъанда белин бюкмек ва тиз чёкмек.
- 14 Рызкъу – рызкъы, рыщкъы.
- 15 Ажал – ажжал, оьлмеге етишген заманы.
- 16 Иренксиз – ренксиз, тюрсюз, ренки-тюрсю ёкъ.
- 17 Къабилла – къавум.
- 18 Жинлерден.
- 19 Гъакъкъ – Аллагу Таала, Тенгири.
- 20 Табиъ – таби, муттиъ, бойсынывлутынглавлу, ирия.
- 21 Шюшгюрлюп.
- 22 Алгъамдуллилагъ! – Аллагъгъа макътав болсун! Аллагъгъа шюкюр!
- 23 Къаршы – жавапгъа, жавап гъисапта.
- 24 Яргъамукаллагъ! – Аллагу сагъа языкъсынсын (рагъму, шабагъат) этсин! Узакъ яша!
- 25 Төмен (диалект гёлеминде) – төбен, тюрлю.
- 26 Арювлюк – ативлюк.
- 27 Энкейтмакъ.
- 28 Лаънат – налат.
- 29 Гъалак этмакъ – ёкъ этмакъ; оьлтюрмакъ.
- 30 Талап этмакъ – 1) гъаракат этмакъ, къаст этмакъ; 2) умут булан къаравулламакъ, тилемек; 3) буюрмакъ.
- 31 Васваслыкъ, шеклик, толу къадарда инанмаслыкъ.
- 32 Гъалак болмакъ – ёкъ этилмакъ, ёкъ болмакъ; оьлтюрюлмакъ.
- 33 Автор бу асарда, халкъ деген сёзюню «адамлар, инсанлар; махлукъ» деген маънада къоллай.

Гъазирлеген Гъ. Оразаев
(давамы гелеген номерде)

– Бир къолу сынган буса, башгъа къол булан намаз къылмагъа яраймы?

– Бусурман адамгъа намазны къылмай къоймакъгъа себеп ёкъ. Эгер инсанны бир саны сынган буса яда тешек аврув буса, шо заманда да огъар намаз къылмай къоймагъа ярамай. Амма шоллай гезиклерде тюрлю-тюрлю шартлар болагъангъа гёре, гиччирек жавапда шоланы барысын да къуршамагъа, толу жавап къайтармагъа бек къыйын. Шо саялы булай гъар гезикде янашыв нечик болагъанны билмек учун имамгъа, алимге сорамагъа тарыкъ яда китап охуп билмеге герек. Масала, «Намаз – бусурманны сыйлы борчу» («Намаз – священный долг мусульманина») деген китапда шоллай гезиклер англашылагъан кюйде язылган.

– Шуба (тон) гиймеге яраймы?

– Ярай, тек бир-бир жанланы туюю нажжас экенге гёре, шону гийген кюйде намаз къылмагъа ярамайгъанны билмеге тарыкъ.

– Къызлагъа сивак ишыма яраймы?

– Ярай, тек бир-бир жанланы туюю нажжас экенге гёре, шону гийген кюйде намаз къылмагъа ярамайгъанны билмеге тарыкъ.

– Намаздан сонг охулагъан азкарланы маънасы недир?

– «Намаз – бусурманны сыйлы борчу» («Намаз – священный долг мусульманина») деген китапда азкарлар да, оланы маънасы да язылган.

– Къатын кимге тынгламагъа герек: ата-анасынамы, эринем?

– Бу соравгъа бир ёрукъда жавап берип къоймагъа бажарылмай, тек эрге чыкъган тиштайпа эрине тынгламагъа герек, ону буйрукъларында Аллагъ салган борчлагъа къаршы чыгъыв ёкъ буса. Ата-ана да, къатын да эрини къатынгъа ихтияры артыкъ экенни билмеге гереклер. Къызын эрге береген ата, огъар бакъгъан ихтиярларын да тапшура, демек эр ону аш, сув, опуракъ, аякъгийим, ожакъ ва озге тарыкъ-герек булан таъмин этмеге борчу. Булай болганда шариат талап этеген кюйде къатын эрине тынглама, огъар таби болмагъа герек, ата-ана буса шолайлыкны къабул этмеге тийишли. Амма эри къатынына шариатгъа къаршы чыгъагъан ишлени этмеге бувара буса, ол шоланы этмеге тарыкъ туююл. Ата-ананы тилевлерин кютмек учун къатынгъа эри илиякълы янашса, шариат берген ону ихтияры къыйыкъсытыла деп янашма тарыкъ туююл.

– Ражаб ай къайсы ай геле ва шо гъар йыл бир замангъа къаршы гелеми?

– Бусурман календар (гъижра) христиан календардан (миляди) къысгъа, шо саялы бусурман айлар гъар йыл башгъа-башгъа замангъа къаршы геле. Бу йыл ражаб ай май айны 22-инде башланган.

– Узукъарисине эрге чыкъмагъа яраймы?

– Узукъарисине эрге чыкъмагъа ярай, мунда гери урув ёкъ. Амма китапларда язылагъан кюйде, къатын этип ювукъ къардашларындан эсе, йыракъ къардашларын алмагъа яхшы. Къатын этип къардаш туююл, ят тиштайпаны алмакъ ювукъ къардашын алмакъдан эсе яхшы деп де айтыла. Пайхаммарыбыз ﷺ эгечисини къызын, демек узукъариси Зайнабны алгъаны буса, ювукъ къардашларын къатын этип алмакъда гери урув ёкъну гёрсете.

– Янгы тувган яшны 40 гюнню ичинде уйден къыргъа чыгъармагъа ярамайгъаны гертими?

– Ислам динде нарыстаны 40 гюн битмей туруп уйден чыгъармагъа ярамай дегени ва шону йимик инанывлар ёкъ. Амма янгы тувган яшны савлугъу осал болмагъа болагъан саялы, ол беклешмей туруп, къыргъа, кёп халкъ бар ерге чыгъара турмаса яхшы деп санала.

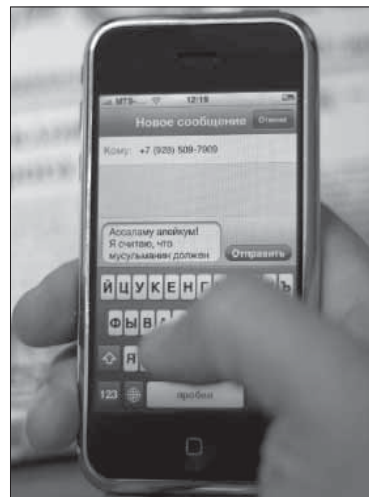
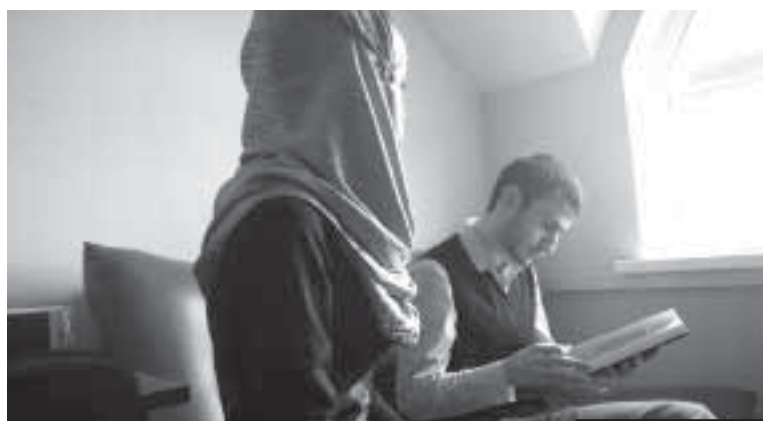
– Сигъручулар этген дарманны тайдырмакъ учун къайсы аятланы охуй ва шону адам озю тайдырмагъа боламы яда билегенлеге бармагъа тарыкъмы?

– Сигърудан сакълайгъан, ону тайдырагъан гертиден де бир-бир аятлар ва суралар бар:
1) «аль-Фатигъа» сура (Алгъам)
2) Алиф Лям Мим («аль-Бакъара» сураны биринчи 5 аяты)
3) аят «аль-Курсий» («аль-Бакъара» сураны 255-нчи аят)
4) Лиллягъи ма фи ссамавати... («аль-Бакъара» сураны 284–286-нчи аятлары)
5) «ат-Такассур» сура
6) «аль-Игъляс» сураны (Къулгъу) 3 керен охув
7) «аль-Фалякъ» сура
8) «ан-Нас» сура.

Бу сураланы ва аятланы охувда Есибиз Аллагъгъа тавакал этмек аслу шартлардан санала ва охуйгъанда да Куъръанны тюз охувну къайдасын сакълама тарыкъ, дагъы ёгъесе, пайда болмай къалма бола. Эгер инсан Ислам динни къанунларына гёре юрюй буса, гъакъ юреги булан гюнде беш керен намаз къыла буса ва аят «аль-Курсийни», «аль-Фалякъ», «ан-Нас» сураланы охуй буса, Аллагъ буюрса, огъар сигъруну яманлыгъы тиймес.

– Къайсы чагъындан тутуп яшлар ораза тутмагъа герек?

– Яшланы етти йыллыкъ чагъындан тутуп ораза тутмагъа уйретмеге яхшы. Шо вакътисинде олар болган чакъы ораза тутмагъа къасткъылса яхшы болур. Он йыллыкъ чагъындан сонг буса, ибадат этмейгени саялы яшланы такъсырламагъа башламагъа герек бола. Масала, увакъ акъчадан айырмагъа, телевизоргъа къаравну токътатмагъа, къыргъа чыгъывну, къурдашлар булан ойнавну гери урмагъа ва шоллай башгъа «жазаланы» къолламагъа ярай. Гъакъылбалыкъ чагъындан тутуп буса, ораза тутув яшлагъа борч санала. Шо вакътисинден сонг ораза тутмаса, уллу гюнагъ язылмагъа башлай.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байвал-лукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюпде шоланы бере-биз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: **8988-296-94-22**

– Сюеген адам булан болмакъ учун дуа этмеге яраймы? Шолай дуа бармы?

– Ярай. Сюеген адам булан агълю къурмакъ учун Аллагъгъа гъакъ юрекден тилемек таманлыкъ эте деп санала.

– Машин булан барагъанда къабурлардан оьтегенде, дуа этип хозгъалмагъа тарыкъмы?

– Хозгъалмакъ борч да, сюннет де туююл, амма дуа охусагъыз сизге де зу-вап болур, ольген адамгъа да пайда болур.

Рузнама

Июнь

дни	Утрений	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	2:57	5:11	12:47	16:49	20:23	22:18
2	2:56	5:10	12:47	16:49	20:24	22:19
4	2:54	5:09	12:47	16:50	20:25	22:21
6	2:52	5:09	12:48	16:51	20:26	22:23
8	2:51	5:08	12:48	16:51	20:28	22:26
10	2:49	5:07	12:48	16:51	20:29	22:28
12	2:49	5:06	12:49	16:52	20:30	22:29
14	2:47	5:06	12:49	16:53	20:32	22:31
16	2:47	5:08	12:50	16:54	20:32	22:32
18	2:47	5:08	12:50	16:54	20:32	22:33
20	2:47	5:08	12:51	16:55	20:32	22:35
22	2:47	5:08	12:51	16:55	20:32	22:35
24	2:47	5:09	12:51	16:55	20:33	22:34
26	2:50	5:10	12:52	16:56	20:34	22:34
28	2:50	5:10	12:52	16:56	20:34	22:34
30	2:52	5:11	12:52	16:56	20:34	22:33

– Къатынгишиге аякъларындагъы туюклерин тайдырмагъа яраймы?

– Ярай.

– Шюшгюргенде айтылагъан сёзлени маънасын билмеге сюер эдим.

– Шюшгюрген адамгъа: «Алгъамдулиллагъ» («Аллагъгъа макътав болсун!») деп айтмакъ – сюннет. Шону эшитген гиши жавап бермеге борч бола: «Яргъамукаллагъ» («Аллагъ сагъа рагъмулу болсун»). Шёшгюрген гиши де булай жавап бермеге герек: «Ягъдикумуллагъу ва юслигъу балякум» («Аллагъ сени тюз ёлгъа бакъдырсын ва ишлерингни онгарсын»).